

SPECIFICKÝ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

1. Společné vzdělávání pedagogů a supervize „zvenčí“

Dobrá komunikace jednotlivých pracovníků ZŠ a vedení ZŠ umožňuje pohotově reagovat v krizových situacích.

Předávání informací :

- pravidelně na poradách
- průběžně – kdokoli z pracovníků ZŠ zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned je sdělí třídní učitelce, výchovné poradkyni, metodičce prevence nebo vedení školy
- informace na webových stránkách školy
- proškolení všech pracovníků školy – úvodní porada
- doplňování knihovny odbornými publikacemi, odborná školení
- speciální školení (pro metodiky prevence a výchovné poradce)-předají informace na nejbližší poradě
- supervize – bude prováděna metodičkou prevence v rámci pedagogických rad

Pro školu byl vypracován krizový plán.

Jako součást vzdělávání jsou k dispozici různé metodické a pomocné materiály umístěné v ředitelně školy nebo na sdíleném disku.

2. Zmapování skutečné situace ve škole a motivování učitelů ke změně

Je zapotřebí pravidelně mapovat vztahy mezi spolužáky. Jako vhodný způsob se jeví jak pravidelný monitoring ve třídách, který zajišťují vyučující, tak pravidelně zařazované třídnické hodiny na téma vzájemných vztahů.

Na základě jednotlivých aktivit jsou mapovány konkrétní situace v jednotlivých třídách a výsledkům uzpůsobena další práce s třídními kolektivy.

3. Společný postup pedagogů i rodičů při řešení případů šikanování

Jedním z elementárních opatření k ochraně dětí před násilím je domluva pedagogů, jak postupovat při řešení výchovně náročných – krizových situací, v našem případě šikanování.

Konkrétně byly rozpracovány dva základní scénáře:

a) Pro situace, které zvládne škola sama

Pedagogové byli seznámeni se strategií a taktikou postupu první pomoci při počátečních stádiích šikanování.

- odhad závažnosti – stádia onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
- rozhovor s informátory a oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální rozhovory se svědky
- ochrana oběti
- rozhovor s agresory
- výchovná komise
- rozhovor s rodiči oběti
- práce s celou třídou

b) Pro situace, kdy potřebuje škola pomoc z venku a je nutná její součinnost se specializovanými zařízeními a policií

V tomto případě se jedná o stanovení klíčových kroků krizového scénáře při odhalení pokročilé šikany:

- bezprostřední záchrana oběti
- domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- pokračující pomoc a podpora oběti
- nahlášení policii
- vlastní vyšetřování

4. Prevence ve třídnických hodinách (dále TH)

Pedagogové podporují utváření nových kolektivů prostřednictvím třídnických hodin, sociálních her, školních a mimoškolních akcí, projektů a třídních výletů.

Třídní učitelé se při třídnických hodinách zaměřují na činnosti rozvíjející pozitivní vztahy a provádějí zpětnou vazbu uplynulého období s rozbořem.

Vhodná témata a aktivity pro realizaci třídnických hodin:

- vzájemné poznávání žáků
- hry pro podporu skupinové dynamiky
- stanovení pravidel třídního kolektivu a sankcí při jejich porušování
- trénink efektivní (symetrické, partnerské) komunikace
- začlenění nových žáků do třídního kolektivu
- komunitní kruh, vedení tohoto kruhu v režii pověřeného žáka

V oblasti šikany jsou žáci seznamováni s následujícími tématy a jsou v nich rozvíjeny tyto dovednosti:

- a) co je a co není šikana
- b) co je a co není „bonzování“
- c) jakým způsobem se zastat oběti
- d) jakým vhodným způsobem vyhledat pomoc dospělého

5. Prevence ve výuce

Všichni učitelé vnímají důležitost vytváření bezpečného prostředí. Kromě práce ve svém předmětu se soustředí na rozvoj pozitivních vztahů, umožňují rozvoj spolupráce i zpětnou vazbu. Učitelé do výuky zahrnují tyto preventivní prvky:

- metodické hry zaměřené na vzájemné poznání, sebepoznání, uvědomění si vlastních pocitů, vhodné řešení konfliktů
- zaměření pozornosti na normy slušného chování
- práce v komunitním kruhu
- práce s pravidly třídy
- spolupráce ve skupinách a schopnost respektovat názor druhých

Učitelé se snaží vyhnout technikám a metodám vedoucím ke zvyšování napětí ve třídě.

Pozornost ve výuce se zaměřuje především na:

- uplatňování individuálního přístupu k žákovi
- práci ve skupinách
- vedení žáků ke slušné komunikaci
- netoleranci hrubého, vulgárního, agresivního, nezdvořilého, nekamarádského chování nebo

neochotu pomoci

- důsledné dodržování pravidel stanovených školním řádem
- vedení žáků k pomoci bližnímu, neubližování a poskytování rad slabším
- zaujetí striktně záporného stanoviska vůči projevům rasismu, xenofobie či nacionalismu
- důsledné pozorování sociálních vztahů v třídních kolektivech během celého roku, a to všemi učiteli jak o hodinách, tak i o přestávkách
- vštěpování zákonů, zásad mezilidských vztahů a společenských norem
- vedení žáků k jednání s úctou a respektem se všemi, bez rozdílu rasy, náboženství, kultury a sociálního zázemí
- vedení žáků k znalosti svých práv a povinností, samostatnosti v rozhodování a odpovědnosti za důsledky svých rozhodnutí a činů
- kladení důrazu na zdvořilost, kulturní vystupování a slušné chování
- upevňování žádoucích pozitivních forem chování žáků v rámci svých předmětů, v třídnických hodinách i na mimoškolních akcích

6. Prevence ve školním životě mimo výuku

Speciální program proti šikanování se týká i všech činností, které škola pořádá a zodpovídá za ně. Myšleno je dění, které přesahuje rámec oficiální činnosti třídy:

- dohledy o přestávkách včetně sledování rizikových míst
- přestávky na oběd
- družina
- kroužky
- mimoškolní aktivity – sportovní soutěže, kulturní představení, školní výlety, exkurze, besedy
- ...

7. Spolupráce s rodiči

Škola se snaží systémově spolupracovat s rodiči těmito prostředky:

- nabídka individuálních konzultací s vyučujícími, výchovnou poradkyní, metodičkou prevence či vedením školy dle informací na webu školy a v elektronické žákovské knížce
- Dny otevřených dveří
- zapojení rodičů do akcí školy, školská rada
- vzájemné informování jak ze strany školy v případě, že se šikana objeví, tak i ze strany rodičů v případě, že zpozorují nějaký problém
- spolupráce při řešení problémů
- zachování důvěrnosti informací
- škola má možnost prostřednictvím webových stránek školy a školní informační tabule informovat veřejnost o programu školy v oblasti prevence rizikového chování

8. Školní poradenské služby

Poradenské služby na škole poskytují:

- výchovný poradce
- metodik prevence

Ve škole je určen specialista na problematiku šikanování (metodik prevence), který poskytuje individuální, skupinové či komunitní služby žákům a je garantem tvorby a evaluace speciálního programu.

9. Spolupráce se specializovanými institucemi

V současné době může škola spolupracovat s těmito organizacemi:

- Pedagogicko-psychologická poradna Rakovník
- Speciální pedagogické centrum při Speciální škole Rakovník
- Středisko výchovné péče Slaný
- Odbor sociálně právní ochrany dětí MěÚ Rakovník
- Policie ČR
- Linka důvěry
- Probační a mediační služba Rakovník
- pediatri a odborní lékaři, dětské psychologové, psychiatři a zařízení, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie (např. Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Rakovník aj.)
- neziskové organizace, zabývající se rizikovými jevy (např. Společenství proti šikaně, www.sikana.org)

10. Dobré vztahy se školami v okolí

Škola reflektuje možnost, že může být vtažena do řešení případu mimoškolní šikany, tzn. násilí, které se děje mimo areál školy, nicméně má nějaký významný vztah ke škole. Prakticky může jít o případy, kdy agresori a oběti jsou z jiných škol, příp. agresor (oběť) přechází z jednoho školského zařízení do druhého.

V takových případech je zapotřebí navázat spolupráci s vedením školy, odkud jsou protagonisté šikanování. Podstatným faktorem při mimoškolní šikaně je prostupnost důležitých informací mezi jednotlivými školskými zařízeními a jejich důvěrnost.

Vypracovaly:

Mgr. Tereza Vránová

Alena Dubnová

V Krušovicích dne 25.8.2024

Příloha č.1

8 druhů šikanování

1. fyzické přímé aktivní - útočníci oběť věší,škrtí,kopou,fackují
2. fyzické aktivní nepřímé - kápo pošle nohsledy,aby oběť zbili,oběti jsou ničeny věci
3. fyzické pasivní přímé - agresor nedovolí oběti,aby si sedla do lavice
4. fyzické pasivní nepřímé - agresor odmítne oběť na její požádání pustit na záchod
5. verbální aktivní přímé - nadávání,urážení,zesměšňování
6. verbální aktivní nepřímé - rozšiřování pomluv,patří sem i symbolická agrese/kresby,básně/
7. verbální pasivní přímé - neodpovídání na otázky,pozdrav apod.
8. verbální pasivní nepřímé - spolužáci se nezastanou oběti,je-li nespravedlivě obviněna z něčeho,co udělali její trýznitelé

Charakteristika šikany

Šikana je

- nemocné chování,které porušuje normy školního řádu nebo právní normy
- závislost mezi agresorem a obětí
- porucha vztahů ve skupině

Znaky šikany

- opakovanost a dlouhodobost (agresor stále a dlouhodobě ubližuje)
- šikanovat může jedinec jedince,skupina skupinu,skupina jedince
- šikana je záměrná

Příloha č.2

Stadia šikanování

▪ 1.stádium:zrod ostrakismu

Jde o mírné,převážně psychické formy násilí,kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře.Je neoblíben a není uznáván.Ostatní ho více či méně odmítají,nebaví se s ním,pomlouvají ho,spřádají proti němu intriky,dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod.Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

▪ 2.stádium:fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích,kdy ve skupině stoupá napětí,začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod.Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce,z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho,že chození do školy je obtěžuje.

Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

▪ 3.stádium/klíčový moment/:vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, „úderné jádro“.Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky,nikoliv již pouze náhodně,šikanovat nejvhodnější oběti.V počátku se stávají jejich obětmi ti,kteří jsou již osvědčeným objektem ostrakizování.Jde o žáky,kteří jsou v hierarchii nejnižší,tedy o ty „slabé“.

▪ 4.stádium:většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem.V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit.U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity,která je zcela poplatná vůdcům.I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě-aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

▪ 5.stádium:totalita neboli dokonaná šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy.Šikanování se stává skupinovým programem.Obrazně řečeno,nastává éra „vykořisťování“.Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí,které se dají s trochou nadsázky označit jako „otrokáři“ a „otroci“.Jedni mají všechna práva,ti druzí nemají práva žádná.

Základní škola a mateřská škola Krušovice, okres Rakovník
Rabasova 128; 270 53 Krušovice, IČO : 71000534, tel: 313 564 428
e-mail: reditelna@zskrusovice.cz; datová schránka: anemnw3

Příloha č.3

Nepřímé a přímé znaky šikanování

a/nepřímé znaky

- ☐ žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- ☐ při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními
- ☐ o přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- ☐ má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- ☐ působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- ☐ stává se uzavřeným
- ☐ jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- ☐ jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- ☐ má zašpiněný nebo poškozený oděv
- ☐ stále postrádá nějaké své věci
- ☐ odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- ☐ mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- ☐ začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- ☐ mívá odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

b/přímé znaky

- ☐ posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, hrubé žerty na jeho účet, ponižování. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný.
- ☐ kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména ty, pronášené nepřátelským, až nenávistným nebo pohrdavým tónem
- ☐ nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- ☐ příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje
- ☐ nátlak na žáka k vykonávání nemorálních, až trestných činů či k spoluúčasti na nich

Základní škola a mateřská škola Krušovice, okres Rakovník
Rabasova 128; 270 53 Krušovice, IČO : 71000534, tel: 313 564 428
e-mail: reditelna@zskrusovice.cz; datová schránka: anemnw3

- honění, strkání, šťouchání, rány, kopance, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout